

РЕЦЕНЗИЯ

За научните трудове и педагогическата дейност на доц. д-р Зора Янакиева по обявения от АМТИИ конкурс за академична длъжност „професор”

в професионално направление

1.3. Педагогика на обучението

по

специалност „Методика на обучението по изобразително изкуство”

От: проф. д-р Емилия Константинова

В обявения от АМТИИ конкурс за заемане на академична длъжност „професор“ по Методика на обучението по изобразително изкуство в професионално направление 1.3. Педагогика на обучението участва един кандидат - доц. д-р Зора Георгиева Янакиева. Конкурсът е за нуждите на катедра „Изящни изкуства“ към Факултета „Изобразителни изкуства“ и е обявен в Държавен вестник, бр. 40/17. 05. 2019 г.

Документацията, която доц. д-р Зора Янакиева е представила за обявения конкурс отговаря на държавните и академичните нормативни документи за заемане на академични длъжности. Справката за изпълнение на минималните национални изисквания е с доказателствен материал, приложена е авторска справка за научните приноси на трудовете и цитиранията, както и списък с научно-приложните разработки и постижения.

Доц. д-р Зора Янакиева е завършила последователно две бакалавърски степени със специалности „Трудово обучение и изобразително изкуство“ и „Педагогика на изобразителното изкуство“ след което се дипломира и като магистър по Педагогика на изобразителното изкуство в СУ „Св. Климент Охридски“ през 1999 г. Година по-късно е зачислена и като докторант на самостоятелна подготовка в същото висше учебно заведение.

През 2005 г. Зора Янакиева успешно защитава докторската си дисертация на тема „Идеята за възпитание чрез изобразително изкуство в художествено-педагогическия печат у нас през първата половина на ХХ век“ пред СНС по педагогика към СУ „Св. Климент Охридски“ и следващата година успешно преминава пред ВАК към Министерски съвет.

Има 13-годишен трудов стаж като учител по изобразително изкуство в няколко средни общообразователни училища. Хоноруван преподавател е от 2007 г. в АМТИИ, а от 2012 г. е щатен преподавател и доцент след проведен

конкурс и преподава Методика на обучението по изобразително изкуство, води практически упражнения по Педагогическа практика на студенти обучавани в бакалавърска и магистърска степен. Упражнява научно ръководство на докторанти по същото научно направление и специалност, както и на магистри за защита на дипломни тези.

В своята преподавателска работа доц. д-р Зора Янакиева е отличен преподавател, доказал своята компетентност и професионализъм. Разработените от нея учебни програми (видно и от представената документация за конкурса) и прилагането на интерактивни и иноватилни методи в лекционните курсове, успешно развиват творческо и научноизследователско мислене у студентите, мотивира и стимулира техния интерес към изучаваните дисциплини.

Тя също организира и изготвянето на учебните програми за обучение на докторанти за разкриване на докторска програма „Приложни и изящни изкуства и дизайн“ в направление 8.2 Изобразително изкуство.

За обявения конкурс доц. д-р Зора Янакиев е представила голям набор от научни трудове: статии, публикации, монографии, академичен учебник „Изобразително изкуство. Упражнения по методика - разширен курс за подготовка“ и книга на база защитен дисертационен труд „Развитие на идеята за образование и възпитание чрез изкуство в България. Първата половина на ХХ в.“ написана в съавторство с проф. д-р Нели Бояджиева (2/3 от общия обем 231 стр. са самостоятелна авторска разработка на кандидата, видно от разделителния протокол).

Доц. д-р Зора Янакиева е член на различни академични административни структури в АМГИИ „Проф. Асен Диамандиев“, като Зам.председател на Контролния секретар от 2015 до сега, м.септември-декември 2016 временно изпълняващ длъжността Декан на факултет „Изобразителни изкуства“ , секретар на Атестационната комисия към същия факултет в периода 2013-2017 г., член на академичния съвет 2014-2015 г.

Съществен момент от научната работа за настоящия конкурс е представения основен хабилитационен труд на тема „Интерактивното обучение в професионалната подготовка на студентите по методика на изобразителното изкуство. В него авторът показва задълбочени теоретични познания и компетентности към областта на педагогиката на обучение по изкуства със студенти. Съвремените условия в България обуславят очертаня проблем за липса на достатъчно високо качество на образованието, което поставя

необходимостта от въвеждането на активно и диалогично обучение, чийто смисъл е да мотивира обучаваните. Интерективното обучение е обект на внимание в научните трудове при изследването на учащи в средното образование и по-малко във висшето. Затова изследването на доц. д-р Зора Янакиева се явява навременно и актуално, съответстващо на новите образователни изисквания за по-високо качество. Още повече, че то е единствено по рода си у нас в областта на методиката на обучение по изобразително изкуство.

Изследването е представено в следните части: увод, четири глави и заключение. Използваните литературни източници са 132, като в допълнение са представени и приложения, описващи успешно осъществени писмени разработки на студенти от проведените практически упражнения в процеса на обучение по методика на изобразително изкуство.

Още в увода доц. д-р Зора Янакиева заявява обекта, предмета и задачите на изследваната тема. Целта е да се представи педагогически модел за интерактивно обучение, включващ организацията и дейностите на преподавателя и студенти в семинарите по методика на обучението по изобразително изкуство, ориентирани към ефективно провеждане и постигане на високи резултати.

Първа глава обосновава актуалността на проблема, същността и особеностите на интерактивното обучение в професионалната подготовка на студентите - художници педагози. Авторката представя интерактивните и традиционните дидактически методи в лекционните и семинарните занятия. Добро попадение е класифицирането им в табличен вид /стр.72/ и доказване ползата от възможностите на първите за постигане на по-голяма ефективност и качество в обучителния процес.

Втора глава теоретично извежда същността, целите и задачите на семинарните упражнения, тяхното планиране и провеждане в интерактивен режим – форми, система група упражнения, дидактически методи и подходи.

В трета глава е разработена авторска система от упражнения за провеждане на семинарните занятия, в които се прилага интерактивен модел на обучение, което представлява едно от основните достойнства и качества на труда. Направена е класификация на тази система по определени белези и показатели, което да удовлетворява нуждите от подходяща методика на академичното образование в специалност „Педагогика на обучението по изобразителни изкуства“. Авторката може да бъде поздравена за представената

система от семинарни упражнения, разработени по определена структура - цел, задачи, форми и съдържание на занятието, както и поставените въпроси за дискусия и литература за самоподготовка на студентите.

Четвърта глава разглежда диагностиката и оценката на постиженията от приложеното интерактивно обучение на студентите. Осъществен е цялостен анализ на учебната дейност и по-специално в семинарните упражнения, силните и слабите страни в процеса на обучение с цел повишаване на студентските постижения и резултати. Представени са критерии за формиране на оценката по методика, както на аудиторната и извънаудиторната дейност /стр. 214-215/, което дава възможност за прозачно и обективно оценяване. Освен това са разработени и показатели за самооценка на професионалните умения и компетентности на студентите.

В тази разработка авторът достига до собствени изводи, които доказват важността и значимостта на поставения проблем и дава адекватни решения при обучението на студентите чрез въвеждането на интерактивния режим.

За обявения конкурс освен гореизложения основен хабилитационен труд е представена и допълнителна монография „Мотивиране на учениците за учебна дейност в обучението по изобразително изкуство“ в обем от 184 стр.

Проблемът за мотивацията се разглежда във връзка с обучението на учениците в средното училище по учебния предмет Изобразително изкуство. Той е един от наболелите проблеми в системата на средното образование и е отразен в научната литература в различни области, но в областта на изобразителните изкуства има само отделни статии и публикации от сравнително малко автори. Затова теоретичния труд на доц. д-р Зора Янакиева се явява по-задълбочено проучване, което до момента не е правено у нас.

Заявената теза, че „в процеса на обучение учащите формират и развиват своите интереси, позитивно отношение и мотиви към учебната дейност, които веднъж формирани и интериозирани съдействат за повишаване на успеваемостта и резултатите от обучението“. Затова авторката изтъква и обуславя необходимостта педагозите да полагат усилия за мотивиране на подрастващите, използвайки подходящи стимули, методи и подходи върху личността на обучаваните.

Стъпвайки на теоретичните постановки за мотивацията доц. д-р Зора Янакиева доказва, че използването на определени методи, форми, подходи на обучение, учебни задачи, материали и техники влияят върху мотивацията на

учащите се. Но тяхната ефективност се постига тогава, когато са съобразени с личностните качества, потребности и интереси на учениците.

Изключително силен момент в изследването е последната глава, в която е представено емпирично проучване на ученици от различни възрасти, етноси и видове подготовка на обучение. Използвано е анкетно проучване върху приблизително 60 ученика за изследване на интересите и потребностите, чийто анализ доказва обективната представа за стимулите на въздействие на образователната среда. Направеният сравнителен анализ откроява също и особеностите и спецификите в предпочитаните стимули.

Въз основа на представената документация и личните впечатления на рецензента, научните приноси могат да бъдат сумирани в следните сфери: детско-юнишески периодичен печат; методика на обучението по изобразително изкуство; професионално развиване на студентите педагози; стратегии за мотивиране на ученици.

1. Направено е цялостно задълбочено теоретично и емпирично изследване на проблема за интерактивното обучение на студентите художници педагози.

2. Анализирани в сравнителен план са възможностите на интерактивните с традиционни методи. Обосновано е значението на интерактивното обучение за по-качествен образователен процес;

3. Разработена и въведена е система за базисна и разширена подготовка при обучението на студенти по методика за бакалавърска и магистърска степен. Направена е класификация на упражненията по групи въз основа на общи белези. Изяснени са предимствата на семинарните упражнения като форма на обучение в подготовката по методика.

4. Разработен и внедрен е собствен педагогически модел в интерактивен режим на обучение, стимулиращ творческото мислене с възможност за качествено овладяване на учебното съдържание. Доказва се също мястото и ролята на семинарните упражнения като активна и мотивираща форма на обучение.

5. Анализирани и диагностицирани, систематизирани са трудностите и грешките на студентите по методика. Диферинцирани са очакваните резултати. Проучено е мнението за качеството на образователния процес. Аргументирана е оценката на студентите за обучението в семинарните упражнения, което е в подкрепа на интерактивния модел на обучение.

6. Изследвани и доказани са интересите на ученици от различни възрасти, етноси в различно ниво училищна подготовка. Анализирани са сходствата и различията в предпочитанията на учащите се между български и ромски етност към проблемите на изкуството. Открити са специфичните проблеми при работа на ученици от ромски произход и причините, които влияят негативно на мотивацията.

Двете представени монографии са особено ценни за педагогическата теория и практика, за професионалната подготовка на студентите - художници педагози и начинаещи учители и специалисти, работещи в областта на обучението по изобразително изкуство.

Въз основа на всичко гореизложено и представената пълна документация, отговаряща на покритите минимални наукометрични изисквания, давам положителна оценка на цялостните изследователски, теоретични и приложно-практически педагогически постижения на доц. д-р Зора Янакиева и считам, че тя трябва да бъде избрана за академичната длъжност „професор“.

Проф. д-р Емилия Константинова